ANY IX Sabadell 22 de Desembre de 1895 NÚM. 446.

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.
Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. . . . . 2 rals al mes.
Fora. . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . 0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.

CALENDARI CATALÁ
EFEMÉRIDES CATALANAS-1896-POESIAS Y ACUDITS
Forma un block de 730 planes de lectura recreativa
DELS PRINCIPALS
ESCRIPTORS MALLORQUINS, VALENCIANS Y CATALANS

PREU: UNA PESSETA

Tarjas de fusta alegóriques fabricadas expresament per aquest Calendari

A 1'50 Y 1'25 PTAS. UNA.

Los encárrechs, al engrós. deuhen dirigirse á la Imprenta LA CATALANA, Dormitori de S. Francesch, 5. Barcelona.

LAS LLENGUAS REGIONALS

Ja sabém que solsament llegirán aquest article mitja dotzena de personas. Per ellas l' escribim. A los demés los hi sona á música celestial la dolsa parla de nostre pais, son los que s' adormen profundament ohint las sonatas pastorils de Beethowen.....

N' hi ha prou ab que m' entengan los qu' entenen de lo que parlo. Pera ells son aquestas pocas ratllas.

Ratllas qu' escrich en gallego, perque l' assumpto de que vaig á tractar té molta importancia.

Y no só jó ¡Deu me 'n lliure! dels que renegan de la llengua comú, del *verbo humano* de la pátria gran; ab rahó ó sense, 'l castellá, *llengua regional* de las Castellas y Lleó, ve á ésser la oficial y domina *perqué sí*, com podia dominar *lo catalá*, ó millor *lo gallego* que 's parlava vulgarment á Castella fins á darrers dels sigle XIII. En aquest sentit entench que 'l castellá solsament deu respectarse en la literatura regional ó en las *relacions interregionals* com a llás comú, com á medi de entendrens tots los espanyols, que, si no fos lo castellá, sería un' altra la llengua comú que parlaríam.

Y, dit aixó, ja no cal sospitar de nosaltres que tinguem odi al castellá, perque aqueixa llengua es tan nostra, com dels fills de Campos, de Burgos ó de la Manxa. Peró nosaltres sentím amors á una llengua que 's quedá essent *regional* y no arribá á esser nacional ó comuna com la de Castella. Y com diuhen per alla á Madrid, *pata,* vol dir que si ells tenen dues ventatjas; *primera* una llengua propia, *segona*, que sa llengua sia oficial y comú, ó la llengua de la pátria gran, en cambi nosaltres tenim altras duas ventatjas; *primera*, que parlém com ells lo castellá, *segona,* que si tenim la sort de parlar una llengua mes, la *gallega*, tenim l' inconvenient de que sols es regional. Per aixó, dihém *pata*. No tenim que donarnosen vergonya.

Y are preguntareu á que vé aquest article? Los que sens deixar d' estimar á Espanya y doldrers de sas desventuras, tenim posats los nostres amors en la *pátria xica* en la quina 'ns criém y vivim, tot lo que á ella 'l afecta nos arriba al fons de l' ánima.

Y anem al cás. Un amich á qui estimem moltìssim, una gloria literaria, que 's gloria espanyola al mateix temps que catalana, l' autor de *Mar y Cel*, de *Maria Rosa*, de tantas y tantas tragedias inmortals, que per sos mérits, com á poeta regional fou elegit President del Ateneu de Barcelona, llegí en catalá son discurs inaugural. Ab tot y que 'l travall es una joya pel fondo y per la forma, 'ls intranzigents, lo vulgo, la *bestia humana*. la

donaren en protestar, en mourer brega y promourer escándol perque 'l discurs no estava escrit en castellá.

Com aniría la cosa qu' en lo conflicte hi hagué d' intervenir lo gobernador civil (1) Los castellanistas donaren á sas protestas lo carácter d' un motí polítich.

Aqueix bárbaro atach no vá solzament contra la llengua catalana: es un atach que va dret á totas las llenguas regionals, es la negació estúpida de las nostras literaturas, avuy mes que may incomprensible; cuan los sábis diuhen qu' está per fer l' estudi de las llenguas romanicas, y cuan segons lo castellá senyor Menendez Pelayo no 's pot entendre la lirica castellana antigua sens coneixer lo gallego y la literatura trovadoresca dels sigles XII y XIII y cuan l' *Alántida* recorre en triomf la Fransa y l' Alemania y cuan las comedias y dramas de Pitarra y las tragedias de Guimerá son representadas en los teatros extrangers.

Avuy per tú, demá per mí. ¿Com podrian aguantar qu' al presentarse en un Ateneo, Curros Enriquez á llegir los seus cants divins, Barcia Caballero, sas dolcíssimas rimas, Garcia Ferreiro sos nervuts endecasilabs, Ribalta y 'l gran López Ferreiro, sos ensatgs de novela, s' alsessin los vergonyants, los que res saben á protestar de que 'ls nostres genis no parlessin en castellá.

Nosaltres, com los catalans, no podem dir las nostras cosas mes qu' en la nostra llengua: no mancaría sinó qu' ens obliguessin á traduhir á Rosalía cantant...,.

Airecitos, airecitos, aires
Airecitos de mi tierra...

ó que privessin de la canongía á López Ferreiro per no haver escrit en castellá *A Tecedeira de Bonavall*.

Per si anés equivocat, llegeixin lo discurs d' En Guimerá y procurin traduhirlo al castellá ¡Impossible! Aquells períodos rodons sonan á *chocho*. Probeu de posarlos en gallego. ¡Ay! allavoras lo discurs conserva sa frescor, la dolsura del original. Demá en publicarém alguns fragments tan sols (perque 'l trayall

(1) A la mala fè d' algun dels pochs protestants es degut que «El Imparcial» publiqués un telégrama esverador y absolutament fals, donchs no hi intervingué ni lo Gobernador ni la policia. Y á la mala fè de «El Imparcial» y demés colegas madrilenys, es degut que encare no hajan rectificat tant grossa mentida, com honradament debian fer'ho.

es molt llarch) y ells sols nos demostrarán que certas bellesas literarias no caben més qu' en catalá ó gallego.

Al menys mon pobre travall servirá com á desagravi dels insults que 's dirigiren al ilustre poeta catalá.

ALFRED BRAÑAS.

Traduhit de «El Alcance» de Santiago.

EXPOSICIÓ AL EXCM. SENYOR ALCALDE D' AQUESTA CIUTAT

Excm. Sr.

Los infranscrits, vehins de la pressent y majors d' edat, segons ho acreditan las cédulas personals d' empadronament que s' exhibeixen pera comprobarse, comissionats al efecto que totseguit s' expressará per las Corporacions d' aquesta ciutat denominadas «Gremi de Fabricants», «Foment Mercantil, Industrial y Agrícola», Lliga de Productors, Centre Catalá», «Associació de Católichs,» y «Centre Sabadellench» y en representació 'l darrer del periódich *Revista de Sabadell,* á V. S. ab lo major respecte tenen la honra d' exposar.

Que creuhen arribat lo cas de que 's tracti de donar y 's dongui d' una vegada fi á la que sens dubte constitueix la major de las iniquitats de que pot ésser víctima un poble y que, desde fa molt temps, ve soportant lo catalá, quins fills tan acostumats á sofrir y callar, han vist convertirse en instrument d' insofrible tiranía lo que está destinat á conservar la llibertat é independencia de la Nació de que forman part.

Es una tristísima veritat, Excm. senyor, que 'l principi d' igualtat que informa la vigent Constitució del Estat, no resa pera Catalunya en lo que 's refereix á la contribució personal que, ab lo nom de servey militar, imposa aquella Lley fonamental de nostra Monarquía. A ser una veritat aquell sagrat principi, nostra Catalunya no escoltaría avuy anguniosa 'ls gemechs de 2.416 de sas familias que ploran unas la ausencia y altras la mort de sos fills que creuhen mártirs de la pátria, arrebatats de son sí en virtut de la obediencia deguda á la Constitució y á las Lleys regulant lo servey militar, quan en realitat de veritat se troban satisfent ó han satisfet ja ab sa vida l' impost de sanch que devém á la pátria, gracias á una série d' escandalosos abusos que no es del cás exposar y que exigeixen ab urgencia un radical correctiu, molt més en las actuals circunstancias en que la bandera de la insurrecció en mala hora aixecada en la major de nostras Antillas, fa més y més costós lo servey de las armas.

Los següents irrefutables datos evidencian, Excm. senyor, que á Catalunya li han sigut injustament arrebatats, en mérits del sorteig pera 'l exército darrerament celebrat, ¡¡¡*dos mil cuatrecents setze!!!* de sos fills.

En efecte, segons l' últim cens oficial, la nació espanyola compta 17.220,547 habitants sense comptar los de Canarias, los extrangers y 'ls

residents en nostras possesions africanas. També, segons lo darrer cens oficial, Catalunya, prescindint dels fills d' altras provincias y extrangers compta 1.832.185 habitants; y essent, com ha sigut lo de 85,000 lo número dels homes darrerament cridats al servey actiu de las armas, plantejant y resolguent la següent proporció:

17.220,547 habitants : 85,000 soldats :: 1.832,185 : x soldats

tindrém que 'l número que d' aquest correspon á Catalunya es lo de 9'014, y tindrém també, puig que es lo de 11,460 'l número dels minyons catalans cridats al servey, que *dos mil cuatrecents setze* d' aquells satisfán indegudament la més odiosa de las contribucions, essent de notar, y això es lo que major indignació produheix, que aquella diferencia en mes que pagan los catalans obeheix á la diferencia en menos ab que deixan de contribuhir las demés provincias espanyolas; ó en altres termes, los aludits 2,416 soldats que á Catalunya s' han exigit indegudament, se troban en lo servey actiu ocupant lo lloch que corréspón á altres tants minyons del resto d' Espanya que han pogut eludir lo cumpliment de las Lleys que aquell servey exigeixen.

Major diferencia encara que la que apareix en la anterior proporció, resulta de la següent, circunscrita als joves sorteijables.

Segons l' esmentat cens oficial, 171,208 joves dels quins 17,719 corresponen á Catalunya, han alcansat aquest any la edat fixada pera l' ingrés en lo servey de las armas; resolguent la oportuna proporció

171,208 joves : 85,000 soldats : 17,719 joves : x soldats

tindrém que á Catalunya no li corresponen més que 8,797 soldats, y com vulga que hi ha contribuhit ab 11,490, resulta que d' ells 2,663 serveixen en las armas indegudament. Lo següent cuadro deixa entreveure la causa de tan enorme desproporció:

Provincias	Minyons nascuts en 1876, vivents en 1887	Soldats que á proporció corresponen	Soldats donats	Soldats que ha donat de menos
Córdoba	4.035	2.003	1.155	848
Ciudad Real	3.221	1.559	1.196	403
León	4.057	2.004	1.078	936
Amería	3.584	1.779	788	891
Pontevedra	4.267	2.117	858	1.295
Jaén	4.348	2.158	764	1.394
Asturias	6.258	3.106	930	2.176

Tan enorme é irritant desproporció no ha pogut menos, Excm. Sr., de cridar, encare que tart, la atenció de nostre poble; y á procurar la seva completa desaparició en be de la justicia é igualtat, en res com en l' assumpto de que 's tracta, exigibles, deuhen los representants del poble catalá dirigir á tota costa sos esforsos, que en res més sagrat y patriótich poden emplearse.

Entenentno aixis, las Societats de la present «Gremi de Fabricants», «Cambra de Comers», «La Gremial», «Circul Sabadellés», «Centre Industrial», Centre Cat.là», «Associació de Católichs», Societat coral «La Americana», «Foment Mercantil, Industrial y Agrícola», «Lliga de Productors de Sabadell y sa Comarca», Societat coral «Centre Sabadellés (á) Gelats»' «Gremi Agrícola Municipal» y representants dels periódichs locals *Revista de Sabadell*, *Sabadell Moderno* y LO CATALANISTA y dels de Barcelona *Diario del Comercio*, *La Publicidad* y *La Vanguardia*, reunits ab l' objecte de buscar un prompte, complert y eficás remey que posi terme á la mateixa desproporció de que s' ha fet mèrit, no pogueren menos d' acordar la elevació á V. E. de la present exposició, nombrant al efecte la comissió que suscriu.

Y al donar aquesta compliment á tan honrós, com patriótich encárrech abrigant com abriga la més absoluta convicció de que trobará en V. E., com á genuí representant d' aquesta industriosa ciutat, un decidit y fermissim apoyo en los desitjos fins aquí apuntats, s' atreveix á indicar á V. E. la conveniencia que á son entendre reportaria la celebració d' un meeting, organisat per V. E. ab la cooperació de totas las forsas vivas d' aquesta ciutat representadas per las Societas exponents, al obgecte d' aixecar l' esperit públich de nostra població y demés de Catalunya en demanda de que cessi com més aviat millor la repetida iniquitat qual preu costa á Catalunya la sanch de molts de sos fills.

Aquesta ciutat de Sabadell, per tants conceptes acreedora de la corona de gloria que porta, n' adquiriria una altra encara de major gratitut que li valdría las benediccions de tots los catalans, si, atenent V. E. á tot lo que acaba d' exposarse y feutse intérprete dels sentiments de sos representants, logrés, com es indubtable lograrà, comensar la expressada obra de justicia que s'imposa, recabant de qui correspongui la cesassió del més odiós y abominable de tots los vexámens que pot sufrir un poble.

En atenció á aixó, 'ls exponents.

A V. E. atentament pregan se serveivi admetre la present exposició, tenint en compte son contingut y resoldre, en conformitat á lo acordat per las Societats exponents reunidas, la celebració d' un meeting al que s' inviti als Ajuntaments d' aquest partit judicial, al objecte d' elevar las conclusions que en lo mateix meeting s' aprobin á la autoritat corresponent, y al objecte també de qu , inseguint altres ajuntaments catalans iguals ó semblants procediments, se logri sia una veritat práctica 'l sagrat principi de la igualtat pera qual conquista tanta sanch han vessat los espanyols.

Gracia que 'ls recurrents esperan mereixer del recte criteri y regonegut patriotisme de V. E.

Sabadell 8 de Desembre de 1895.—(Segueixen las firmas).

Senyor Alcalde President del Excm. Ajuntament de Sabadell.»

MAL HAJA LA IGUALTAT

II

Lluny d' ésser un mal necessari, com uns ab interessadas miras suposan y altres ab esgarriat criteri creuhen, la injusticia que en las societats modernas ve consumantse, per la manera com se reclutan aquestas massas d' homes, que, baix lo nom d' exércits permanents, mantenen lo mon en contínua alarma, es un mal que pot extirparse d' arrel, y, lo que es més que s' extirpará, en fetxa més ó menos próxima, quan arribi á solució un poblema polítich social que com més esforsos se fan pera desvanéixel ab més intensitat ve plantejantse.

Aquest problema marca duas tendencias, que, moventse en ordres diferents d' ideas, convergeixen á un mateix punt: una: més política que social, que, despullantse de preocupacions violentment imposadas y manyosament sostingudas, se proposa restablir autonomías que per lo mateix que tenen una órbita molt més limitada que 'ls Estats moderns, ofereixen menos camp á las ambicions y odis que solen satisferse á má armada, y l' altre, més social que política, que, prenent pèrt base las desigualtats que hi ha hagut, que hi ha y que sempre hi haurán propias de la humana naturalesa, va á la igualtat, no pel camí de lleys uniformes. sino tractant á cada home segons sa respectiva condició; aixó es, al rich com á rich y al pobre com á pobre seguint los infinits graus que 's poden corre desde la indigencia més baixa á la més alta opulencia.

D' aquestas duas tendencias, que á pesar del diferent camp en que 's mouhen se compenetran fins al punt de que es impossible fixar la atenció en la una sense que aparegui á la vista l' altra, la primera combat lo mal de que 's tracta d' una manera indirecta, ja que, allunyant las contingencias de la guerra, fa innecessaris los éxercits permanents, ó millor dit los deixa reduhits á lo purament indispensable pera la conservació del ordre, y la segona l' ataca de dret, y no en el terreno del sentimentalisme en lo que la imaginació sol presentárnoslo, sino en lo terreno mateix de la injusticia ahont ell germina.

Recórdis que la injusticia á que donan lloch las quintas no provè precisament de las desgracias de la guerra. La guerra es sempre causa de dols y desventuras, y aquestas en si son mals inevitables. La injusticia deriva de la lley que subjecta á aquets mals als uns ab má inexorable y obra la porta als altres pera que venalment se 'n escapin. La injusticia hi ha que contemplarla, no en la escena que representa 'l fill arrancat dels brassos de la mare, sino en lo cuadro de dimensions molt més extensas y de tons mols mes accentuats per lo contrast que al viu s' ha representat aquets dias en los ports de la Península, en lo que apareix la mare desolada despedintse del fill á presencia d' una multitut impassible y egoista que, afavorida per las desigualtats de la lley y sense recordarse tant sols del petit sacrifici que ha degut fer pera no plorar las mateixas llá-

grimas, hi assisteix com á qualsevol altre espectácle y baix la direcció de las autoritats y corporacions que hi portan oficials entussiasmes. La injusticia, per dirho ab un sol mot, resulta de un sistema tributari que en virtut d' un sarcástich y monstruós dilema posa á contribució sanch ó diners, com si aquestas cosas tan heterogéneas fossin cotejables.

La Patria es indubtable que en los moments de perill te 'l dret de disposar de la vida de sos fills y quan la Pátria 'ns la demana devém donarli tots sens distinció de categorias ni de classes, pero si no necessita la vida de tots no te 'l dret de pendre la dels uns y compensar ab diners la dels altres.

En tal cás la compensació, ó com ab paraula molt més gráfica sol dirse, la redempció hauria de graduarse de modo que tots poguessin arribarhi, y com la igualtat no consisteix en lo precepte de la lley sino en los efectes que 'l precepte produheix respecte de cada hu á qui la lley s' aplica, la igualtat ab inexorable forsa de lógica exigiría que 'l tipo de redempció 's fixés segons la fortuna de cada hu, corrent desde 'l que no te res fins al potentat una escala ascendent y progressiva, y aquí precisament entra la solució del problema social dintre del que deu la cuestió plantejarse.

Desde 'l moment que la satisfacció de la necessitat que l' Estat experimenta queda elevada ó rebaixada, que en aquest punt com que no hem de discutir la idea no hem d' ésser escrupulosos en la elecció de la paraula, á la categoría de servey, lo servey de las armas es com tots los altres y ha de sufragarse ab los mateixos recursos ab que tots los altres se sufragan, pero no tributats en la forma proporcional dels vigents sistemas, sino en la proporció progressiva que la justicia y la igualtat reclaman.

En va los prepotents del diner, que, servits d' una manera rastrera per los polítichs de ofici, son avuy los amos del mon, procuran mantenir los motllos ab que l' han modelat després d' enderrocar las institucions que constituhian un obstacle á sa cobdicia desenfrenada, aquest problema surgeix en totas las manifestacions de la vida humana, y si be, com tots los problemas que están per resoldre, dona lloch en hipótessis á solucions las més utópicas y descabelladas, ne presenta d' altras, fundadas en principis de la més sana justicia, que van cada dia arrelant més y més en lo terreno especulatiu pera pasar d' aquest al de la práctica.

Lo poble, y baix lo nom de poble no tan sols las classes proletarias sino totas aquellas que ab son travall ó ab sos bens viuhen en una modesta mitjanía, busca are la igualtat, no en los drets polítichs ab que per medi d' una despreciable farsa s' havía lograt distréurel, sino la igualtat en los sacrificis, y com los sacrificis se nivellan, no per lo que 's dona, sino per lo que queda, comensa á veure clar que lo que queda es lo que ha de servir de base á la proporcionalitat tributaria.

Comensa á véurerho sens que l' espantin las consecuencias, perque entén que, lluny d' esser inconvenient, es necessari posar límit á aques-

gas colossais fortunas que fins en perill tenen lo mon y perque va descubrint al mateix temps que per medis indirectes aixís s' alsavan las cartas del Estat en épocas passadas.

JOAN J. PERMANYER.

LITERATURA

LA DAMA NEGRA.

Mes la Calandria havia sortit ab la seva. 'L supersticiós de 'n Siset, el primer, com era natural, en sapiguer la nova, 's posá sobre si totduna; en dut per sas preocupacions, soliviantadas més encara ab l' ammniment de la Calandria, quinas macabrescas afegiduras li exaltaren la imaginació ja fantasiosa de sobras, se li posá pell de gallina, y no vejent res mes devant sos ulls al pensar en la *dama negra*, la seva enamorada, que la sombra d' un penjat, encastada en sas retinas, per la forsa de sa poruguesa ab la terquedat d' una enlluhernamenta de sol, doná cop y volta á sos desitjos. La casera li havía entrat, ab son desfici, ab sas ánsias, ab sas impaciencias; ab aquellas agre-dolsas impaciencias, natural trastorn de la joventut, y com la Calandria, prenentli 'l pols oportunament, li afranquí de nou la porta, empentantlo vers á dintre y encarantlo y tot ab la Tuyas, en Siset s' hi deixá cáure.

Ja reclós á la ratera y com si l' esment de la *dama negra* li remordis de dia en dia, avergonyintlo per sa iniquitat, tot se n' hi anava ab fugas... No volia entretenirsi... No estava per *palicas*... Ja 's coneixían de prou temps! Que la Tuyas s' apariés las robas y un cop ensopeguessen pis, trona avall, á tall de viudos!... Y confirmant sas pressas, ja als pochs dias li regalá l' anell de prometarje... «No sembla sino que t' empaytin!... li deya la Mariagna, contemplant al vesllum els diamants rosas del tresillo... «Vereu!... Una vegada resolt!.. »—Y aparentant ressentirse per sas pressas, las molt cómicas, ab mes empenyo llurs propósits...

La nova del casament, propagada pel barri com una epidemia, enmalaltí y tot á la *dama negra*. No era pas per lo del casament en si, sino pels comentaris que la revestían... Ab el descaro de la Calandria y l' ayre de triomf de la Tuyas al innovarla als convehins, ja n' hi havía prou per empiocarshi; mes, la cruesa de sas ilusions, al excusar la conducta de 'n Siset, el capgirament de 'n Siset; alusions rematadas sempre ab l' estirabot de:

Sargantana treu 'l cap,
Que ton pare n' es penjat;

además d' altres banderillas per l' istil, se feya tant insoportable, que fins enverinava la sang. Adhuc els indiferents, repugnantlos, tals calumnias ó moguts per conmiseració, planyían á la *dama negra*.

Pero 'l mal ja estava fet... Y aquell carrer de la amargura de la pobre noya no pará fins al calvari.

Perdé la gana; s' aná amagrint, aparentant mes grossos encara aquells sos ulls, enfosquits per la espessó de sas ceyas, qu' irradiavan la llum com reflectida per mirallets, y, si será 'l cor, si será 'l cap ó 'l pit, s' hi ajegué quinze dias... Sola ab son avi, 'l retrahiment del vehinat, se li aparegué mes encongit encara de lo que 's presumía Aquell buyt que la Calandria, ab la pseumática de la calumnia, havía fabricat entorn séu, estret com un siti, rigorós com un cordó sanitari, pregón com un abisme, ponderat desde las fronteras de son llit de monja hont hi sepultava 'l seu cos, adhu c li feya feresa. Es cert que, ab l' nova qu' aná cundint respecte á la mort de son pare, 'ls lligams s' havían afluixat un xich... era menos ferma sa tibantó...; pero aquella acció de simpatía obligada per las circunstancias no pasava d' una pura fórmula...

Enganyada per las apariencias, élla, esperava alguna cosa més de sos vehins, alguna demostració senciila, més, insinuant; recatada, ó vergonyosa, empró, manifesta; demostració sobradament reclamada per ls crítich de son estar, y quina escepceional situació per si sola excusaría..... Mes..... ningú... . 'L sant y senya dels vehins no havía pasat encara d' un dissimulat saludo ab la vista..... d' aquell saludo ab la vista qu' un envia als pobres al despedirlos... ya la xicota considerada com una colérica sols se la miravan de lluny!... de ben lluny!... Pera son tracte encara no havian pres la butlla!...

Un altra, ab menos conformitat qu' ella, no tant misericordiosa com ella, s' hauría desfet en flectomias contra 'l mon, contra sa dissort, contra 'l cel; anant á parar tot descendint, fins á la Mariagna y la Tuyas, causa de sas derreras, de sa derrera desventura; excitada per sa derrera desventura; excitada per l' amor propi y fragellada per la malaltía, quin torment anava sufrint ab cristiana resignació, hauría tramat nn medi pera explotar l' amor de 'n Siset, quin lligám voluntariament havia deixat esmunyirse d' entre dits, jugant á sas vehinas una mala pasada, empentantlas fins al recó del ridícol; era dona á la fi, y els secrets del cor y del amor, sinó 'ls pagava 'ls presentía; més s' havia habituat ja tant al pes de la creu, qui d' aquell accés de feixuguesa ni se 'n donava compte.....

'L pobre jayo era lo que mes ne sufria..... Pujar y bajar la escala á los anys á dos per tres y per igsinificancias, encauhat tothora al pis esquirdejant de la saleta á la cuyna y de la cuyna á la saleta, are pel caldo, are per la medicina; subjecte al patir d' aquella suma de necesitats, nominalment petitas cada una, mes que li gastaban l' atenció y li apuraban 'ls esforsos; ja 'l tombar els vuyt dias se li feyna insoportable...

Una ullada de sol, un cant d' aucell, un ayret frescul, vingué de sobte á reanimarlos; representant aquell bon jorn de primavera, als ulls dels captius, y sens presumirho, la mare del Sastret, quina se n' hi pujá per oferirs'hi...

La pobre de la dona, més que per infundats escrúpols, per temensa 'l que dirán dels vehins, es mantenía en son retrahiment, en lo retrahiment general, esperant qu' un altre fes un pas envers á la *dama negra*, per encaminarhi ella sos passos...

(Continuará) JOAN PONS Y MASSAVEU.

ENSENYANSA TEÓRICA Y PRÁCTICA DE TEIXITS

Á CÁRRECH DE

D. ANTONI DE P. CAPMANY

1.er Curs. Composició de lligaments y teoría de teixits

2.on Curs. Práctica de teixits, monturas y pasatjes

SABADELL. – Carretera de Manresa, núm, 9.—SABADELL.

NOVAS

—A tots nostres abonats y constants llegidors los hi desitjém tota mena de felicitats pera gosar de las festas de Nadal. A tots los felicitém.

—*La Revue du Monde Latin*, parlant de *Lo poema del Cor*, de don Teodoro Baró, del que diu que es una hermosa y sentida descripció del Ampurdá «que mereix per sas tradicions patriarcals un fondo estudi», continúa després: «Aquesta será la tasca d' un de nostres colaboradors, qui examinará á la vegada molts travalls de diversa mena relatius á aquesta interessant regió de Catalunya.» Y més avall, parlant de nostra llengua, diu: «Lo catalá es facilment comprés per molts de la Fransa del mitjdia.»

Aixó es lo to de nostra literatura menyspreuhada pels forasters que á Catalunya viuhen y 'n viuhen.

Nos apartará cada vegada més de Madrit y 'ns acostará á las terras civilisadas germanas nostras á las que lo parlar francés no 'ls priva d' entendre y apreciar com cal las obras catalanas.

—Ab la guerra ab los insurrectes cubans sembla que com més aném menos valém, donchs si fa ó no fa igual qu' estém avuy estabam á son comens; allavoras al igual qu' ara 'ns sorprenían destacaments, cremávan y feyan tot quan podían á fi de devastarho tot, tal com fan avuy, sino que allavors podía atribuhirse á la falta de soldats, pero no 's compren com ab tants soldats com ara hi ha passi lo que passa.

Molt poch enteném en assumptos de guerra, pero aixó d' aquets plans de fer guardar un fort per tan escás número de forsas es ridícul, perque ha de pensarse que val mes la vida d' un soldat que tot lo fort plegat, tractantse de parts tan irregulars com fins avuy ha succehit.

Cada dia sou mes tristas las noticias que 's reben del lloch de la guerra y si Deu no 'ns ajuda no sabem ahont anirem á parar.

Com que no som partidaris de l' derramament de sanch de nostres germans, fem vots perque s' acabi com mes aviat mellor y de la mellor manera que possible sia una guerra com aquesta que á durar gaire, será la ruina d' aqui y d' allá, y com que á nosaltres tant 'ns tocará d' una ma-

nera com d' una altre, per aixó voldriam que s' acabés sense malgastar vidas que cap culpa hi tenen Lo gobern es 'l que voldria acabarla *cueste lo que cueste* perque de mediar cap arreglo com lo de concedir la autonomía, ¡u' es que s'gan fills de la Isla tots los empleats, aixó es lo qu'ell no vol perque ¿ahont los enviaria tots los morts de gana que te per colocar sinó fos á la Isla de Cuba?

Aixis es que, s' ha de mirar seriament tanta desgracia com avuy pesa demunt de la Nació espanyola y veurer de que s' acabi aquesta grandesa agena que te per costum exercir nostre gobern de demanar jovent y mes jovent ab la mateixa facilitat, per lo que's veu, que demanaria qualsevol altre cosa.

Es necessari donchs, estudiar detingudament aquest assumpto á fi de que no resulti que la culpa dels grans no la paguin 'ls petits.

—S' ha posat á la venda l' anunciat vólum de las *Obras catalanas* de Joseph Ixart. Forma un elegant tomo de 426 planas imprés en bon paper y ab pulcritut en los tallers tipográfichs de l' Avenç.

—L' actual ministre d' Hisenda senyor Navarro Reverter, segons noticias, projecta un altre viatje á Catalunya.

La última vegada que trepitjá terra catalana essent aspirant á Ministre lo senyor Navarro, sabérem y férem públich qu'n negoci portava entre mans.

Are no 'l sabem, pero procurarém indagarho.

Mentrestant los industrials conservadors, amants de fer lo carnsetoltas, podrán entretenirse en la preparació de banquets y xerinolas pera obsequiar al senyor ministre qui, mes tart, ja procurará ser conseqüent proteccionista protegint las llanas del pais (?) gravant la entrada dels draps vells destinats á la industria de las llanas regeneradas.

Ja caldrá que 's belluguin si no volen que 'ls surti 'l tret per la culata.

—Avuy á las deu del matí tindrá lloch en lo Saló d' actes del Consistori una reunió magna de totas las corporacions, entitats y prempsa de Sabadell, convocada per l' excelentissim Ajuntament, pera tractar de la injusticia de las quintas y acordar lo dia de la celebració d' un *meeting* pera elevar al Gobern las conclusions que 'n lo mateix s' acordin.

Rebí l' Excm. Ajuntament nostre aplauso per sa patriótica conducta.

—Ha sigut prorrogat fins al 31 del actual lo plasso pera la recaudació voluntaria de cédulas personals en aquesta provincia.

—Tots los mossos que cumpleixen 19 anys desde 'l 1.er de Janer á fins de Desembre de 1896 tenen la obligació d' esser inscrits en l' allistament solicitantho los interessats ó 'ls pares y curadors quan aquells deixin de cumplir aquell deber.

Los que no sigan compresos en l' allistament del any corresponent y no 's presentin á ferse apuntar en l' inmediat, serant inclu'ts en lo primer allistament que 's verifiqui, després de descuberta la omissió, essent destinats á Ultramar sens pendre part en el sorteig.

—Llegím:

«Varis manifestants ad ctes á la manifestació celebrada á Madrit el dilluns de la setmana última al trovar pel carrer al torero Salvador Sánchez (Frascuelo) li feren una ovació, passejantlo á coll.»

Per ridiculesas no hi ha com certa classe de gent de la vila y cort que ab la mateixa facilitat que 's carregan á coll á un Frascuelo també ho farán ab tots nosaltres sino mirém de picárloshi 'ls dits.

—Ab motiu del éxit que obtingué lo d umenge passat la representació del drama *Lo Castell de Finestras*, posat en escena en la Associació de Católichs y á instancias de moltas familias á las quals no 'ls es possible assistir á las funcions de nit, la Secció lírica-dramática de la referida Associació ha acordat donar la última representació de dita obra avuy diumenge per la tarde.

—Proximament diu que visitará á Barcelona 'l actual Ministre de Hisenda.

¿No ve pas á estudiar la crissis perque atravessa la industria? es que si es per aquest motiu l'obgecte de son viatge mes val qne no 's mogui de Madrit y que no vingui á fer lo fanfarron.

—Se ha establert en aquesta ciutat una Ret Teléfonica Inter urbana pera 'l servey públich de las estacions teléfonicas de Manresa, Zaragoza, Vinaroz, Burriana, Villarreal, Vilanova del Grao, Valencia, Sant Sebastian, Pamplona, Zaragoza, Barcelona, Bilbao y Mataró.

—Lo «Centre Excursionista de Catalunya» se proposa publicar una Geografía de Catalunya. Está encarregat de portar á cap la idea lo distingit escursionista En Cels Gomis, que ha donat ja á coneixe lo primer capítol, que resulta notabilissim.

—Lo passat dilluns, á las deu del vespre celebrá sessió solemne la «Lliga de Catalunya» de Barcelona pera inaugurar las tascas del present curs. Los llochs preferents, en l' estrado, eran ocupats per representacions de la Unió Catalanista, de la Academia de Jurisprudencia, del Colegi d' Advocats, del Centre Excursionista, del Centre Catalá, de la Associació Popular Regionalista, del Consistori dels Jochs Florals, del Ateneo Barcelonés, del Centre Catalá de Sabadell y altras Corporacions que no recordém en aquest moment.

Lo Secretari senyor Mon y Bascós llegí la memoria reglamentaria en la qu'na en párrafos saturats d' entussiasme y amor á Catalunya, posá en relleu la importancia dels actes celebrats per la Lliga durant lo passat curs.

Lo dignissim president actual don Joseph M.ª Valls y Vicens llegí son magnífich y patriótich discurs, logrant impressionar fondament á la concurrencia. Ab son nutrit travall, lo senyor Valls y Vicens, nos demostrá una vegada mes son ver patriotisme y son arrelat amor á la tradició y á las glorias de Catalunya. Nos obliguem á publicarlo íntegro, lo discurs del

President de la Lliga, perque pugan nostres lectors, apreciarlo en tota sa valúa. Als aplausos que li tributá la concurrencia, ajunti 'ls nostres l' amich senyor Valls y Vicens.

—«El Alcance» de Santiago de Galicia, del quin hem traduhit lo notable article qu' en altre lloch publiquém, degut á la ploma del bon amich dels catalans don Alfred Brañas, ha publicat també traduhits al gallego per lo mateix senyor Brañas, alguns fragments del discurs pronunciat per don Angel Guimerá desde la presidencia del Ateneu Barcelonés.

Vos ho agrahim de tot cor, amich Brañas.

—Enterat lo *Centre Excursionista de Catalunya* de que havía sigut objecte d' una parcial destrucció la piscina romana existent á Caldas de Malavella, se dirigí al seu soci-delegat D. Modest Furest, propietari de la esmentada piscina, demanantli novas certas de lo que havía ocorregut. Lo Sr. Furest li contestá, que si bé era cert que algunas pedras s' havían tingut de treure per haverlas descalsat las ayguas, al procedirse á la nivellació de la part alta del Puig de las Animas, d' tas pedras, junt ab altres que hi faltavan tornarían á ésser posadas aviat á son lloch dexant la piscina á son primit u estat.

Son d' aplaudir las gestions del *Centre* y l' amor que als monuments de nostra terra demostra lo Sr. Furest.

—La Diputació provincial de Barcelona, en sessió del dia 10 d' aquest mes, acordá dirigir una instancia al Govern demanant la exacta conservació del régimen jurídich de Catalunya.

—Alguns catalans que viuen á Madrid, han decidit celebrar en aquella població una Esposició de pintura y esculptura d' obres catalanas, á fi de donar á conéxer l' estat de las arts plástiques á Catalunya. La esposició s' instalará en lo Palau d' Esposicions, situat en lo passeig de la Castellana.

—En una reunió del Comité de la Lliga nacional republicana de descentralisació celebrada á Paris, lo divendres dia 15 del passat novembre baix la presidencia del senador de Marcére, fou discutit si era ja procedent formular un programa general de descentralisació. Després va decidirse la convocació d' una Assamblea general de tots los adherits á la Lliga, que tindrá lloch á primers del mes entrant.

—Ab lo nom d' «Orfeó Catalá de senyoretas» y baix la direcció de duas conegudas professoras s' ha fundat á Barcelona ciutat un orfeó, ab l' objecte de cultivar la música en general y la catalana en particular; essent los dias d' admissió los impars de 3 á 5 de la tarde.

Avuy per la tarde en lo teatro de Euterpe se posarán ab escena las sarsueletas en un acte «Los Aparecidos», «La fuente de los milagres» y estreno del episodi «Zaragoza». Per la nit «La Diva», «Boulanger» y «Zaragoza».

LA ÚLTIMA Y MES PRACTICA INVENCIÓ

TOT' HOM ES CAPÁS DE PRODUHIR FOTOGRAFIAS MAGNÍFICAS AB

LA CÁMARA FOTOGRÁFICA "KODINET"

Es la cámara mes perfecta y práctica qu'existeix. Tots los coneixedors que l' han vist y s' han servit d' ella d'uhen, unanimement, qu' es una m ravella. Ab privilegi en tots los pahissos del mon. Fa la fotografía cuadrada, rodona ó de diferent forma. Conté una gelatina que 's poden pendre 25 fotografías sens obrir ni carregar la Cámara.

Las fotografías, perfectament agudas y claras, poden engrandirse fins 15 × 20 céntimetros. Está ben construida y acabada ab molt gust, essent la part principal de alumini y es molt lleugera. Pot durse á la butxaca. Son maneig es tan sencill qu' ab las instruccions ilustradas que acompanyan cada aparato, cualsevol noy ó noya pot produhir y acabar complertament tota la fotografía.

Tot lo que ha de ferse es apretar un botó y queda presa la fotografía.

Com garantía de las excelents qualitats y condicions de la «Kodinet» prometém retornar l' import rebut y pagar los gastos de ports, d' anada y tornada, si l' aparato no dongués los mellors resultats.

PREU: complert, 25 pessetas.

Se remet á tots los pahissos, port pagat y lliure de drets, contra 'l recibo del import. La mellor manera de remetrer fondos es per medi de billets del Banch d' Espanya, en carta certificada.

DIRECCIÓ: E. T C. BENEDIKY CIA., 27 ANN ST., GLASGOW (INGLATERRA).

Se desitja inmediatament en totas las localitats una persona inteligent pera representant. Se li donará bona recompensa, y no te de deixar la ocupació ó residencia actual.

Escriurer en castellá. Lo port de la carta es de 25 céntims.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s' atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey esmeradíssim. **Concert totas las nits per un QUINTETO.**

Restaurant Colon, Rambla, Barcelona

Jochs Florals de Barcelona de 1895

Forma un tomo de 464 planas, esmeradament imprés, contenint tots los travalls en prosa y en vers premiats aquest any.

Se ven en las Llibrerias de Verdaguer, Puig, Lopez y Masó y Casas y en la Imprempta «La Renaixensa».

BANCH DE SABADELL

Pren á descuento y negociació cupons Interior, Exterior, Amortisable y Billets Hipotecaris Isla de Cuba, venciments corrents.

Horas de despatx: de 9 á 12 matí, tots los dias feyners.

IMPREMPTA. En la d' aquest periódich, carrer de Calderón, 36, se fan tota classe de treballs á preus reduhits.

Plegadors de cartró á las midas que 's desitxin,

se 'n poden servir ab tota urgencia.

IMPREMPTA TUGAS.--CALDERON, 36.

OBRA NOVA

TOPOGRAFÍA MÉDICA

DE

Castellar (S. Esteban) ó del Vallés

PER

DON PERE VERGÉS Y VERMIS

LLICENCIAT EN MEDICINA Y CIRUJIA

De venda en casa son autor, en Castellar, y en la llibrería de «La Hormiga de Oro», Hércules, 3, Barcelona.

PREU 5 PESSETAS

Se compran sellos usats de correus, coleccions y correspondencia antigua ab sellos usats, particularment del any 1850 al1870.

Dirigirse à Barcelona á D. Joseph Fernández Brabo, Corts, 132--2.°--3.ª. Informes en la Administració d' aquest periodich.

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36.—SABADELL